

Anneleri de Buzla Birlikte Gidiyor

2004 yazında Arktik Okyanusu'nda görülen 9 mors yavrusu, Woods Hole Oşinografi Enstitüsü araştırmacılarına göre küresel ısınmanın acıklı sonuçlarından birinin altını çiziyor. Tahminleri, deniz buzunun erimesiyle annelerin hızla gerileyen buz kenarını izleyerek kuzeye ilerlemeye ve yavrularından ayrılmaya zorlandıkları yolunda.

Araştırmacılar, küresel ısınmanın Alaska kıta sahanlığındaki okyanus ekosistemine etkilerini incelemek amacıyla yaptıkları araştırma sırasında yavrulara tesadüfen rastlamışlar. Yavruların kıydan çok uzak derin sularda bulunmaları, araştırmacılara göre iyiye işaret değil; büyük olasılıkla kaybolduklarını gösteriyor. Bütün çabalara rağmen kurtaramadıkları yavruların ağıktan ölme ya da boğulma olasılığının da yüksek olduğunu ekliyor araştırmacılar.

Yetişkin Pasifik morsu (*Odobenus rosmarus divergens*) yiyecek bulmak için 200 metre kadar dalıp avını deniz dibinde yakalıyor. Alaska kıta sahanlığında oluşan deniz buzuya normalde yaz süresince kalabiliyor. Bu buz, yetişkin mors için aynı zamanda; bir dinlenme zemini anneler yavrularını buz

üstünde dinlenmeye bırakıp belli aralıklarla dip dalışları yapıyorlar. Yavruların böyle bir yetileri yok ve yaklaşık iki yıl boyunca da anne sütüne bağımlı yaşıyorlar. Araştırmada yapılan ölçümler, kıta sahanlığındaki suyun sıcaklığını 7 °C olarak göstermiş. Aynı bölgede ve aynı mevsimde yapılan iki yıl önceki ölçümlerde elde edilen değerse 1 °C. Araştırmacılara göre suyun ısınması, kıta sahanlığı üzerindeki mevsimsel buzun eriyerek Arktik Okyanusu havzalarındaki derin ve daha soğuk sulara doğru gerilemesine neden olmuş durumda. Buzun kalmayı başardığı bölgelerdeyse deniz dibi, yüzeyin 3000 metre kadar altında. Yani yetişkin morsların bile beslenmek için dalamayacakları derinlikte. Deniz buzunun bu derinlikteki suya doğru

kayması, sığ sulardaki dinlenme zeminlerinin de kaybolması, annelerin yavrularını bırakabilecekleri ve dinlenebilecekleri yerden yoksun kalmaları ve sonuçta yavrularla annelerin birbirinden ayrılmak zorunda kalmaları demek. Araştırmacılar, bu acıklı tablo karşısında mors ve buza bağımlı diğer deniz canlıları için tek kurtuluş çaresinin, sığ sularda buz-suz idare etmeye uyum sağlamak olduğunu söylüyorlar: Kısa dönemde gerçekleşmesi olanaksız görünen bir çözüm. Bu koşulların devam etmesi durumundaysa populasyon boyutlarında önemli düşüşler yaşanması, ne yazık ki çok daha büyük bir olasılık.

Zeynep Tozar

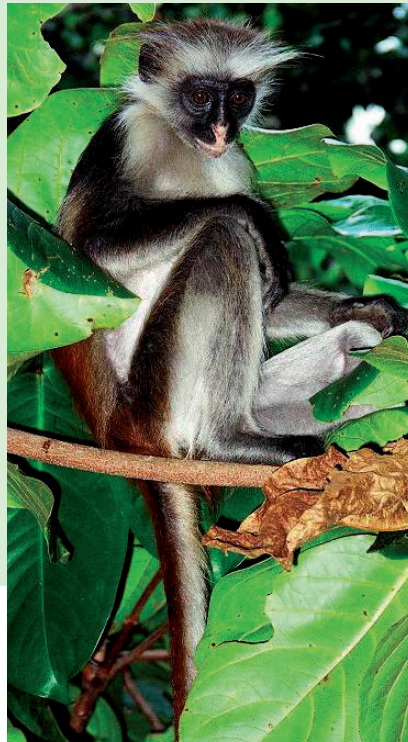
Woods Hole Oceanographic Institution Basın Duyurusu, 15 Nisan 2006

Maymun Dışkısında Çevresel İzler

Dışkı, sıradan insanlar için pek hoş şeyler çağrıştırmasa da, biliminsanları için aynı şey sözkonusu değil. Gerek canlının kendisi, gerekse yaşadığı çevreyle ilgili olarak taşıdığı bilgiler açısından tam anlamıyla bir hazine sayılabilecek bu nahoş kokulu bedensel atık, batı Uganda'da ekolojik araştırmalar yapan Illinois Üniversitesi (ABD) ve McGill Üniversitesi (Kanada) araştırmacılarına da önemli bilgiler sunmuş durumda.

Araştırmacılar, başta insan müdahalesi olmak üzere birçok etkene maruz kalan ormanlarda belirli tür ve ekolojik süreçlerin nasıl etkilendiğini anlamak üzere yaptıkları çalışmada, Uganda'daki Kibale Ulusal Parkı'nın hemen batısındaki alanı ele almış ve burada farklı özellikler gösteren (büyüklük, bölge, jeolojik yapı, ağaç çeşitliliği, ağaç yoğunluğu, kesik ağaç yoğunluğu) dokuz orman bölgesi üzerinde yoğunlaşmışlar. Örnek olması bakımından seçtikleri türse, nesli ciddi biçimde tehlike altında olan kırmızı kolobus maymunu.

Maymunlardan alınan 536 dışkı örneğini inceleyen araştırmacılar dışkılarda, bu hayvanların yaşamlarını önemli düzeyde tehlikeye sokabilen iki farklı parazit kurtçuk türünün düzeylerini incelemişler. Dokuz alanı birbirinden ayıran özellikleri ayrı ayrı ele aldıkları karşılaştırmalara, orman alanındaki değişikliklerin, ayrıca

kütük (ağaç kesildikten sonra altta kalan kısım) yoğunluğuyla belirledikleri insan varlığının, parazit kurtçukların ortaya çıkış sıklığını güçlü bir şekilde etkilediğini ortaya koymuş. Kütük yoğunluğunun yüksek olduğu bölgelerde enfeksiyon oranlarının da yüksek çıkmış olmasıysa, insan müdahalesinin parazit-konakçı dinamikleri gibi çok temel ekolojik süreçleri ne ölçüde etkileyebildiğini göstermesi bakımından oldukça önemli bir bulgu. Araştırmacılarından Thomas Gillespie'ye göre bu ilişki, müdahale oranı benzer olan birçok bölge için geçerli olabilir. Bu da, çeşitli yaşam alanlarının yönetimi ve korunması çalışmalarında şimdiye dek öngörülmemiş bir tehdidin varolabileceği anlamına geliyor. Gillespie ve ekibi geçen yıl da, bölgede belirli ağaç türlerinin kesilmesi uygulamasının, ekolojik dengeyi üç primat türü için önemli ölçüde değiştirdiğini, ve özellikle de ağaç kesiminin çok olduğu alanlarda, zaten tehlike altında olan bu üç türde parazit enfeksiyonlarının da önemli düzeyde artmış olduğunu yayınlamışlardı.

Zeynep Tozar

Illinois Üniversitesi Basın Duyurusu, 8 Nisan 2006